READ INSTRUCTIONS GIVEN ON THIS PAGE BEFORE FILLING UP DETAILS OR ATTEMPTING TO ANSWER THE QUESTIONS.

Booklet Sr. No. 226533

PAPER – II (CSAT)

Roll No. ____________

Registration No. ____________

OMR Response Sheet No. ____________

Name : ____________

Father's Name : ____________

Date of Birth : DD MM YYYY

Category Code* ____ (* As given in the Admit Card)

Candidate's Signature :
(Please sign in the box)

Question Booklet Series

A

[Total Questions : **80**]

Time Allowed : **2:00** Hours]

SEAL

INSTRUCTIONS

1. The candidate shall **NOT** open this booklet till the time told to do so by the Invigilator. However, in the meantime, the candidate may read the instructions carefully and subsequently fill the appropriate columns given above in **CAPITAL letters**. The candidate may also fill relevant columns (Other than the columns for marking responses to the questions) of the **OMR** Response Sheet, supplied separately.
2. Use only **BLUE OR BLACK** ball point pen to fill the relevant columns on this page. Use similar pen for marking responses on **OMR** Response Sheet. Use of fountain pen may leave smudges, which may make the information given by the candidate illegible.
3. The candidate shall be liable for any adverse effect if the information given by the candidate here or on the **OMR** Response Sheet, is illegible.
4. Each candidate must fill all the columns given above on this page and sign at the appropriate place.
5. Each candidate is required to attempt **80 questions in two hours**, except for visually impaired candidates, who would be given 20 minutes extra for marking their responses on the **OMR** Response Sheet, which will be supplied to the candidates separately.
6. THE CANDIDATE MUST ENSURE THAT THE SERIAL NO. OF THE **OMR** RESPONSE SHEET SUPPLIED TO HIM/HER MATCHES HIS/HER ROLL NUMBER and accordingly fill the same in the appropriate column of this question booklet. Similarly the candidate **MUST write the Serial No. of this Question Booklet and the Series of the Question Booklet** at the appropriate column on the **OMR** Response Sheet. Failure to do so may result in rejection of the candidature of the candidate or non-evaluation of the **OMR** Response Sheet or both.
7. The candidate should darken the appropriate response to the question by completely darkening the appropriate circle/oval according to his/her choice of response i.e. a, b, c or d in the manner shown in the example below :

   a ○ b ● c ○ d ○
8. Partly darkening the circle/oval on the **OMR** response sheet or using other symbols such as tick mark or cross, would not result in evaluation of the response as the **OMR** scanner can only interpret the answers by reading the darkened responses in the manner explained in preceding paragraph. Darkening more than one circle/oval as response to a question shall also be considered as wrong answer.
9. This question paper booklet has **28** pages. THE QUESTIONS ARE PRINTED IN ENGLISH AND PUNJABI. QUESTIONS IN PUNJABI ARE A TRANSLATION OF THE ENGLISH QUESTIONS. IN CASE OF ANY AMBIGUITY IN TRANSLATION, THE ENGLISH VERSION WILL BE DEEMED AUTHENTIC AND FINAL
10. THE CANDIDATES, WHEN ALLOWED TO OPEN THE QUESTION PAPER BOOKLET MUST CHECK THE BOOKLET TO CONFIRM THAT THE BOOKLET HAS COMPLETE NUMBER OF PAGES, THE PAGES ARE PRINTED CORRECTLY AND THERE ARE NO BLANK PAGES. IN CASE THERE IS ANY SUCH ERROR IN THE QUESTION PAPER BOOKLET THEN THE CANDIDATE SHOULD IMMEDIATELY BRING THIS FACT TO THE NOTICE OF THE INVIGILATION STAFF AND OBTAIN A BOOKLET OF THE SAME SERIES AS GIVEN EARLIER.

    Thereafter, the serial number of the booklet should be entered in the relevant column of the **OMR**. Wherever applicable, the candidate should request the Invigilation Staff to authenticate the change in the serial number of question booklet by making correction in the appropriate column of Attendance Sheet, where the Staff shall enter the correct serial number of the question booklet and initial the same.
11. All questions carry equal marks i.e. Two and a half marks for each question.
12. There is no negative marking.
13. THERE ARE FOUR OPTIONS FOR EACH QUESTION AND THE CANDIDATE HAS TO MARK **THE MOST APPROPRIATE ANSWER** ON THE OMR RESPONSE SHEET.
14. THE RIGHT TO EXCLUDE ANY QUESTION(S) FROM FINAL EVALUATION RESTS WITH THE COMMISSION.

Read the following passage and answer the Question Nos. 1 to 6 given below :

Chemical pesticides lose their role in sustainable agriculture if the pests evolve resistance. The evolution of the pesticide resistance is simply natural selection in action. It is almost certain to occur when vast numbers of a genetically variable population are killed. One or a few individuals may be unusually resistant (perhaps because they possess an enzyme that can detoxify the pesticide). If the pesticide is applied repeatedly, each successive generation of the pest will contain a larger proportion of resistant individuals. Pests typically have a high intrinsic rate of reproduction, and so a few individuals in one generation may give rise to hundreds or thousands in the next, and resistance spreads very rapidly in a population.

This problem was often ignored in the past, even though the first case of DDT (dichlorodiphenyltrichloroethane) resistance was reported as early as 1946. There is an exponential increase in the number of invertebrates that have evolved resistance and in the number of pesticides against which resistance has evolved. Resistance has been recorded in every family of arthropod pests (including dipterans such as mosquitoes and house flies, as well as beetles, moths, wasps, fleas, lice and mites) as well as in weeds and plant pathogens. Take the Alabama leaf worm, a moth pest of cotton, as an example. It has developed resistance in one or more regions of the world to aldrin, DDT, dieldrin, endrin, lindane and toxaphene.

If chemical pesticides brought nothing but problems, — if their use was intrinsically and acutely unsustainable — then they would already have fallen out of widespread use. This has not happened. Instead, their rate of production has increased rapidly. The ratio of cost to benefit for the individual agricultural producer has remained in favour of pesticide use. In the USA, insecticides have been estimated to benefit the agricultural products to the tune of around $5 for every $1 spent.

Moreover, in many poorer countries, the prospect of imminent mass starvation, or of an epidemic disease, are so frightening that the social and health costs of using pesticides have to be ignored. In general, the

use of pesticides is justified by objective measures such as 'lives saved', 'economic efficiency of food production' and 'total food produced'. In these very fundamental senses, their use may be described as sustainable. In practice, sustainability depends on continually developing new pesticides that keep at least one step ahead of the pests — pesticides that are less persistent, biodegradable and more accurately targeted at the pests.

1. "The evolution of the pesticide resistance is simply natural selection in action." What does it actually imply ?

(a) It is very natural for many organisms to have pesticide resistance.

(b) Pesticide resistance among organisms is a universal phenomenon.

(c) Some individuals in any given population show resistance after the application of pesticides.

(d) None of the statements (a), (b) and (c) given above is correct.

2. With reference to the passage, consider the following statements :

1. Use of chemical pesticides has become imperative in all the poor countries of the world.

2. Chemical pesticides should not have any role in sustainable agriculture.

3. One pest can develop resistance to many pesticides.

Which of the statements given above is/are correct ?

(a) 1 and 2 only

(b) 3 only

(c) 1 and 3 only

(d) 1, 2 and 3

3. Though the problems associated with the use of chemical pesticides is known for a long time, their widespread use has not waned. Why ?

(a) Alternatives to chemical pesticides do not exist at all.

(b) New pesticides are not invented at all.

(c) Pesticides are biodegradable.

(d) None of the statements (a), (b) and (c) given above is correct.

4. How do pesticides act as agents for the selection of resistant individuals in any pest population ?

1. It is possible that in a pest population the individuals will behave differently due to their genetic makeup.
2. Pests do possess the ability to detoxify the pesticides.
3. Evolution of pesticide resistance is equally distributed in the pest population.

Which of the statements given above is/are correct ?

(a) 1 only
(b) 1 and 2 only
(c) 3 only
(d) 1, 2 and 3

5. Why is the use of chemical pesticides generally justified by giving the examples of poor and developing countries ?

1. Developed countries can afford to do away with use of pesticides by adapting to organic farming, but it is imperative for poor and developing countries to use chemical pesticides.
2. In poor and developing countries, the pesticide addresses the problem of epidemic diseases of crops and eases the food problem.
3. The social and health costs of pesticide use are generally ignored in poor and developing countries.

Which of the statements given above is/are correct ?

(a) 1 only
(b) 1 and 2 only
(c) 2 only
(d) 1, 2 and 3

6. What does the passage imply ?

(a) Alternative options to chemical pesticides should be promoted.
(b) Too much use of chemicals is not good for the ecosystem.
(c) There is no scope for the improvement of pesticides and making their use sustainable.
(d) Both the statements (a) and (b) above are correct.

Read the following passage and answer the Question Nos. 7 to 9 given below :

Education, without a doubt, has an important functional, instrumental and utilitarian dimension. This is revealed when one asks questions such as 'what is the purpose of education?'. The answers, too often, are 'to acquire qualifications for employment/upward mobility', 'wider/higher (in terms of income) opportunities', and 'to meet the needs for trained human power in diverse fields for national development'. But in its deepest sense education is not instrumentalist. That is to say, it is not to be justified outside of itself because it leads to the acquisition of formal skills or of certain desired psychological-social attributes. It must be respected in itself. Education is thus not a commodity to be acquired or possessed and then used, but a process of inestimable importance to individuals and society, although it can and

does have enormous use value. Education then, is a process of expansion and conversion, not in the sense of conversion — turning students into doctors or engineers, but the widening and turning out of the mind — the creation, sustenance and development of self-critical awareness and independence of thought. It is an inner process of moral-intellectual development.

7. What do you understand by the 'instrumentalist' view of education ?

(a) Education is functional and utilitarian in its purposes.

(b) Education is meant to fulfil human needs.

(c) The purpose of education is to train the human intellect.

(d) Education is meant to achieve moral development.

8. According to the passage, education must be respected in itself because

(a) it helps to acquire qualifications for employment.

(b) it helps in upward mobility and acquiring social status.

(c) it is an inner process of moral and intellectual development.

(d) All the (a), (b) and (c) given above are correct in this context.

9. Education is a process in which

(a) students are converted into trained professionals.

(b) opportunities for higher income are generated.

(c) qualifications for upward mobility are acquired.

(d) individuals develop self-critical awareness and independence of thought.

Read the following passage and answer the Question Nos. 10 to 12 given below :

The first step is for us to realize that a city need not be a frustrater of life; it can be among other things, a mechanism for enhancing life, for producing possibilities of living which are not to be realized except through cities. But, for that to happen, deliberate and drastic planning is needed. Towns, as much as animals, must have their systems of organs — those for transport and circulation are an obvious example. What we need now are organ systems for recreation, leisure, culture, community expression. This means abundance of open space, easy access to unspoilt nature, beauty in parks and in fine buildings, gymnasia and swimming baths and recreation grounds in plenty, central spaces for celebrations and demonstrations, halls for citizens' meetings, concert halls and theatres and cinemas that belong to the city. And the buildings must not be built anyhow

or dumped down anywhere; both they and their groupings should mean something important to the people of the place.

10. The author talks about "unspoilt nature". In what way can nature remain unspoilt ?

(a) If nature is not allowed to interfere with people's day-to-day life.

(b) By building cities with the system of organs like those of animals.

(c) By allowing free access to parks and open spaces.

(d) By allowing nature to retain its primitive, undomesticated character.

11. Which one of the following has the opposite meaning to the word 'frustrater' in the passage ?

(a) Promoter

(b) Applauder

(c) Approver

(d) Executor

12. "... the buildings must not be built anyhow or dumped down anywhere ...." The statement implies that buildings

(a) should be built with suitable material.

(b) should be constructed, according to some suitable design, not indiscriminately.

(c) should be scattered to provide for more of open space.

(d) should be built to enable citizens to enjoy nature.

13. Choose the word which is the exact opposite of the word "ABLE".

(a) Disable

(b) Inable

(c) Unable

(d) Misable

Directions for Question Nos. 14 and 15 :

Give the Opposite meaning of the underlined word.

14. Though his view is correct, his behaviour was impertinent.

(a) healthy

(b) respectful

(c) inadequate

(d) smooth

15. The manager is quite tactful and handles the workers union very effectively.

(a) disciplined

(b) loose

(c) strict

(d) naive

Directions for Question Nos. 16 to 18 :

Find out the appropriate meaning of the given word from the choices given below it.

16. Chattel

(a) Movable personal possession

(b) Barrister's wig

(c) Obligation

(d) Piece of land

17. Subpoena

(a) Punishment

(b) Delay

(c) Summons

(d) Ban

18. Recidivist

(a) Defendant

(b) Hermit

(c) Long term prisoner

(d) Frequent law breaker

Directions for Question Nos. 19 and 20 :

Choose the most appropriate option.

19. Did you have lunch at home yesterday ?

(a) No, I haven't.

(b) No, I hadn't.

(c) No, I didn't.

(d) No, I don't.

20. Where do you live ?

(a) At 45 Green Street, London.

(b) On 45 Green Street, London.

(c) In 45 Green Street, London.

(d) From 45 Green Street, London.

Directions for Question Nos. 21 and 22 :

Which of phrases given below each sentence should replace the underlined phrase to make it grammatically correct ? If the sentence is correct as it is, mark 'D' as the answer.

21. Ramesh is <u>as tall if not</u>, taller than Mahesh.

(a) not as tall but

(b) not so tall but as

(c) as tall as, if not

(d) No correction required

22. They examined both the samples very carefully but failed to detect <u>any difference in</u> them.

(a) any difference between

(b) some difference between

(c) some difference in

(d) No correction required

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 23 ਤੋਂ 27 ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ ।

'ਜਪੁ' ਬਾਣੀ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਭਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਕਾਵਿ ਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ । ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਨਵ ਜੀਵਨ ਦੀ ਧਰਮ-ਮੂਲਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੰਕਲਪ ਇਕ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਹੁਣ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀਨ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ । ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਹਰ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਯੁਗ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੋਸ਼-ਅਰਥਾਂ ਤਕ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ । ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਰਜਨਕਾਰੀ ਦੇ ਸੰਧਰਭ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਥੇ ਜਿਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਵਡੇਰਾ ਹੈ । ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮਾਡਲ (theological model) ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ।

23. ਇਸ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?
   (a) ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮਾਡਲ
   (b) ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੰਕਲਪ
   (c) ਧਰਮ ਮੂਲਕ
   (d) ਜਪੁਜੀ

24. ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕਿਉਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ?
   1. ਹਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਅਪਣੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ।
   2. ਬਾਣੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਿਰਜਨਕਾਰੀ ਸੰਦਰਭ ਹੈ ।
   3. ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ।
   4. ਬਾਣੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ।

   ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਹੀ ਹਨ ?
   (a) ਸਿਰਫ 1
   (b) 1 ਅਤੇ 2
   (c) 3 ਅਤੇ 4
   (d) 2 ਅਤੇ 4

25. ਪੈਰ੍ਹੇ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਜਪੁ' ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ?

(a) ਸਮਾਜਿਕ

(b) ਭਾਸ਼ਾ

(c) ਕਲਾਤਮਕ

(d) ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮਾਡਲ

26. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਕੀ ਹੈ ?

(a) ਜਪੁ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ

(b) ਜਪੁ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ

(c) ਜਪੁ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

(d) ਬਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾ

27. ਜੁੱਸਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

1. ਕਾਇਆ
2. ਵਜੂਦ
3. ਭਲਾਈ
4. ਕਿਰਪਾ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ –

(a) ਕੇਵਲ 2

(b) 1 ਅਤੇ 2

(c) 3 ਅਤੇ 4

(d) ਕੇਵਲ 4

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 28 ਤੋਂ 30 ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ ।

ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗੀਤ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਹੀਣ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਮਿਹਨਤੀ, ਕਾਮਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ । ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ ਕਾਮੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਤੇ ਵਿਹਲੜ ਦੇ ਮਿਲ ਜਾਣ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁਭ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਰਾਹੀ, ਪਾਲੀ ਅਤੇ ਪਾਂਧੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਪਰਖ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਕਹਿ ਕੇ ਇਕੋ ਮਹਾਨ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਮਿਹਨਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਿਠਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਕਰਮਹੀਣ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬੋਝਲ ਸਮਝਦੀ ਹੈ । ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸੰਗੀਤ, ਵਿਹਲੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਹੇਕ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦਾ ਕਿਸਾਨ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਲੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ । ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਫ਼ਿਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਵਜੋਂ ਸਮਾਨਤਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਨਦੀ, ਨਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਲੱਭਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਾਂਗ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

28. ਪੈਰ੍ਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੋਂ ਬੋਝਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸੰਗੀਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

1. ਮਿਹਨਤੀ ਕਾਮੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ।
2. ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਕ੍ਰਿਆਹੀਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
3. ਵਿਹਲੀਆਂ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ।
4. ਨਦੀ, ਨਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ।

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ –

(a) 1 ਅਤੇ 4
(b) 2 ਅਤੇ 4
(c) ਕੇਵਲ 1
(d) ਕੇਵਲ 3

29. ਮਨਫ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

1. ਰਿਣਾਤਮਕ
2. ਧਨਾਤਮਕ
3. ਨਿਸ਼ਚੇਆਤਮਿਕ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ –

(a) ਕੇਵਲ 1
(b) ਕੇਵਲ 2
(c) ਕੇਵਲ 3
(d) 1 ਅਤੇ 3

30. ਪੈਰ੍ਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

(a) ਰਾਹੀ
(b) ਪਾਲੀ
(c) ਪਾਂਧੀ
(d) ਕਾਮਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 31 ਤੋਂ 34 ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ ।

ਕਾਮਲ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਵਾਨ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮਾਨ-ਮਰਿਆਦਾ, ਊਚ-ਨੀਚ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਆਡੰਬਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਬੇਗਰਜ਼ ਭਾਵੁਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਅਜੇਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਇਸਤਰੀ-ਮਰਦ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਇਉਂ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਰਸ਼-ਮੁੱਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਦਰੋਹੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਹੋਏ ਮਾਨਵ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਕਰੜੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਹਾਸ਼ਮ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸਾ ਸੱਸੀ-ਪੁੰਨੂੰ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਹੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਅਤੇ ਧੋਬੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਲਦੀ ਹੋਈ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਪੁੰਨੂੰ ਕੇਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ । ਇਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ ਮਾਰੂਥਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਸੱਸੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਗਿਆ । ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਸਮੇਤ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ । ਏਥੇ ਹੀ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ । ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖਦਿਆਂ

ਹੀ ਸੱਸੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ । ਇਉਂ ਸੱਸੀ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਕਲਾਕਿਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਨੇ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ।

31. ਪੈਰ੍ਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ?

1. ਪਿਆਰ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ।
2. ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ।
3. ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰੌੜ੍ਹਤਾ ।
4. ਪਦਾਰਥ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਪਿਆਰ ।

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ –

(a) ਕੇਵਲ 1
(b) 1 ਅਤੇ 2
(c) 2 ਅਤੇ 3
(d) 3 ਅਤੇ 4

32. ਕਾਮਲ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

1. ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ
2. ਇਸ਼ਕ ਮਿਜਾਜੀ
3. ਇਸ਼ਕ ਰੂਹਾਨੀ
4. ਇਸ਼ਕ ਜਿਸਮਾਨੀ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਹੈ ?

(a) ਕੇਵਲ 1
(b) ਕੇਵਲ 3
(c) 2 ਅਤੇ 4
(d) 1 ਅਤੇ 3

33. ਗਰਜ਼ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

1. ਮਤਲਬ
2. ਸੁਆਰਥ
3. ਤ੍ਰਿਪਤੀ
4. ਨਫ਼ਰਤ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਹੈ ?

(a) ਕੇਵਲ 1
(b) 2 ਅਤੇ 4
(c) 1 ਅਤੇ 2
(d) 3 ਅਤੇ 4

34. ਪੈਰ੍ਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਸੀ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕੀ ਅਧਾਰ ਹੈ ?

1. ਵਾਸਤਵਿਕ ਵਿਅਕਤੀ
2. ਕਲਾ-ਕਿਰਤ
3. ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਹੈ ?

(a) 1 ਅਤੇ 2
(b) 2 ਅਤੇ 3
(c) ਕੇਵਲ 3
(d) 1, 2 ਅਤੇ 3

35. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ 'ਉਦਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਮਾਨ-ਅਰਥਕ ਹਨ ?

1. ਚਿੰਤਾਤੁਰ
2. ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ
3. ਨਿਰਾਸ਼
4. ਉਪਰਾਮ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ -

(a) ਕੇਵਲ 1
(b) 2 ਅਤੇ 3
(c) 1, 2 ਅਤੇ 3
(d) 1, 2, 3 ਅਤੇ 4

36. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਮਾਨ-ਅਰਥਕ ***ਨਹੀਂ*** ਹੈ ?

(a) ਅਲੋਕਾਰ
(b) ਅਨੂਠਾ
(c) ਬੇ-ਮਿਸਾਲ
(d) ਵਰਿਆਮ

37. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ/ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ <u>ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ</u> ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ?

1. ਮੇਹਰ
2. ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ
3. ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ
4. ਮਿਠਿਆਈ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ -

(a) 1 ਅਤੇ 2
(b) 2, 3 ਅਤੇ 4
(c) 3 ਅਤੇ 4
(d) ਸਿਰਫ 4

38. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ/ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ <u>ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ</u> ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ?

1. ਅਹੁਦਾ
2. ਇਤਹਾਸਕ
3. ਵਿਗਆਨਿਕ
4. ਮਹਿਕ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ -

(a) 1 ਅਤੇ 2
(b) 1, 3 ਅਤੇ 4
(c) 1 ਅਤੇ 4
(d) ਸਿਰਫ 4

39. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ Moral Turpitude ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?

1. ਨੈਤਿਕ ਪਤਨ
2. ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਗਿਰਾਵਟ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ -

(a) ਕੇਵਲ 1
(b) ਕੇਵਲ 2
(c) 1 ਅਤੇ 2
(d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

40. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਹੀ ਹੈ ?

1. ਆਵਰਤਕ ਖ਼ਰਚ (Recurring Expenditure)
2. ਅਚੇਤ ਖ਼ਰਚ (Unforeseen Expenditure)
3. ਅਸਾਧਾਰਨ ਖ਼ਰਚ (Extraordinary Expenditure)

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਹੈ ?

(a) ਕੇਵਲ 1

(b) ਕੇਵਲ 3

(c) 2 ਅਤੇ 3

(d) 1, 2 ਅਤੇ 3

41. ਖ਼ਲਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

(a) ਹਲ-ਚਲ

(b) ਸੰਸਾਰ

(c) ਦੁਆਰ

(d) ਈਰਖਾ

42. ਰਿਜ਼ਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

(a) ਇਸ਼ਕ

(b) ਇਤਬਾਰ

(c) ਰੋਜ਼ੀ

(d) ਰਿਕਤ

43. "ਕਾਲ ਦੀ ਬੱਧੀ ਨਾ ਮੰਗਿਆ, ਪਰ ਬਾਲ ਦੀ ਬੱਧੀ ਮੰਗਿਆ" ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(a) ਅਪਣੇ ਲਈ ਹੱਥ ਨਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੱਥ ਅੱਡਣਾ ।

(b) ਅਪਣਾ ਸੁਆਰਥ ਦੇਖਣਾ ਪਰ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ।

(c) ਆਪ ਅਰਾਮ ਕਰਨਾ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਾਉਣਾ ।

(d) ਆਪ ਬਣ-ਠਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪਰ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀੜੇ ਨਾ ਦੇਣਾ ।

44. "ਹਾਜ਼ਰ ਨੂੰ ਹੁਜਤ ਨਹੀਂ" ਦਾ ਸਹੀ ਭਾਵ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(a) ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹਾਨੇ ਲਗਾਉਣਾ

(b) ਅਪਣੇ ਕੋਲ ਪਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰਨਾ

(c) ਵਿਹਲੇ ਮਨ ਨੇ ਹੁਜਤਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾਉਣਾ

(d) ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਨਾ ਹੋਣਾ

45. Proclaimed offender ਦਾ ਸਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(a) ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜ਼ਰਮ

(b) ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਮੁਜ਼ਰਮ

(c) ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਕੈਦੀ

(d) ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਕੈਦੀ

Directions for Question Nos. 46 to 48 :

Each question presents a situation and asks you to make a judgment regarding that particular situation. Choose an answer based on the given information.

46. The School Principal has received complaints from parents about bullying in the school yard during recess. He wants to investigate and end this situation as soon as possible, so he has asked the recess aides to watch closely. Which situation should the recess aides report to the Principal ?

(a) A girl is sitting glumly on a bench reading a book and not interacting with her peers.

(b) Four girls are surrounding another girl and seem to have possession of her back pack.

(c) Two boys are playing a one-on-one game of basketball and are arguing over the last basket scored.

(d) Three boys are huddled over a handheld videogame, which isn't supposed to be on the school grounds.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 46 ਤੋਂ 48 ਦੇ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ :

ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣਾ ਹੈ । ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ ।

46. ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਧੀ-ਛੁੱਟੀ ਦੌਰਾਨ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆ । ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਸੱਮਸਿਆ ਨੂੰ ਜਲਦੀ-ਤੋਂ-ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਅੱਧੀ-ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ । ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਅੱਧੀ-ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

(a) ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ।

(b) ਚਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੈਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ।

(c) ਦੋ ਲੜਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਕੋਰ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

(d) ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਵੀਡਿਓ ਗੇਮ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਕੋਲ-ਕੋਲ ਹੋਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਗਰਾਉਂਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

47. Ms. Carson took a taxi to meet her three friends for lunch. They were waiting for her outside the restaurant when she pulled up in the car. She was so excited to see her friends that she left her bag in the taxi. As the taxi pulled away, she and her friends took notice of the number plate so they would be able to identify the car when they call the taxi company.

1. The four women seem to agree that the number plate starts out with the letter J.
2. Three of them agree that the number plate ends with 12L.
3. Three of them think that the second letter is X, and a different three think that the third letter is K.

The four number plates below represent what each of the four women thinks she saw. Which one is most likely the number plate of the taxi ?

(a) JXK 12L

(b) JYK 12L

(c) JXK 12I

(d) JXX 12L

47. ਮਿਸ ਕਾਰਸਨ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਚ ਤੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਟੈਕਸੀ ਕੀਤੀ । ਜਦੋਂ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਰੈਸਟੁਰੇਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਸਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਉਸਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ । ਉਹ ਅਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਨੀ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਬੈਗ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਈ । ਜਦੋਂ ਟੈਕਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਸੱਣ ਲਈ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਸਕੇ ।

1. ਚਾਰੋ ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਅੱਖਰ J ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
2. ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ 12L ਹੈ ।
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੂਜਾ ਅੱਖਰ X ਹੈ ਅਤੇ ਵਖਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਤੀਜਾ ਅੱਖਰ K ਹੈ ।

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਚੌਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ, ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ?

(a) JXK 12L

(b) JYK 12L

(c) JXK 12I

(d) JXX 12L

48. Naveen, an accomplished pastry chef who is well-known for his artistic and exquisite wedding cakes, opened a bakery one year ago and is surprised that his business has been so slow. A consultant he hired to conduct market research has reported that the local population doesn't think of his shop as one they would visit on a daily basis but rather a place they'd visit if they were celebrating a special occasion. Which of the following strategies should Naveen employ to increase his daily business ?

(a) Making coupons available that entitle the coupon holder to receive a 25% discount on wedding, anniversary, or birthday cakes.

(b) Exhibiting at the next Bridal Expo and having pieces of one of his wedding cakes available for tasting.

(c) Placing a series of ads in the local newspaper that advertise the wide array of breads.

(d) Moving the bakery to the other side of town.

Directions for Question Nos. 49 to 52 :

Each question consists of two words which have a certain relationship to each other followed by four pairs of related words. Select the pair which has the same relationship as that of the words given in the question.

49. **Mundane : Spiritual**

(a) Common : Ghostly

(b) Worldly : Unworldly

(c) Routine : Novel

(d) Secular : Clerical

48. ਨਵੀਨ, ਇੱਕ ਨਿਪੁੰਨ ਪੇਸਟਰੀ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖ਼ਾਨਸਾਮਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਲਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਫ਼ੀਸ ਕੇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ । ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਕਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚੱਲਿਆ । ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਲੋਕਲ ਅਬਾਦੀ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਕਿਸੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਵਸਰ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵੇਲੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤੌਰ ਤੇ । ਨਵੀਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

(a) ਕੂਪਨ ਬਣਾਉਣੇ ਜੋ ਕਿ ਕੂਪਨ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਵਿਆਹ, ਸਾਲ-ਗਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਕੇਕ ਤੇ 25% ਛੋਟ ਦਵੇ ।

(b) ਅਗਲੀ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਐਕਸਪੋ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੇਕ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਚੱਖਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਰੱਖਣੇ ।

(c) ਲੋਕਲ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਰੈੱਡ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਾਉਣੇ ।

(d) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੇਕਰੀ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨੀ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 49 ਤੋਂ 52 ਦੇ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ:

ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧ ਹੈ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਜੋੜੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਜੋੜੀ ਚੁਣੋ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ ।

49. **ਲੋਕਿਕ : ਰੂਹਾਨੀ**

(a) ਸਧਾਰਨ : ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਸੰਬੰਧੀ

(b) ਦੁਨਿਆਵੀ : ਅਣਦੁਨਿਆਵੀ

(c) ਰੁਟੀਨ : ਨਵਾਂ

(d) ਧਰਮਨਿਰਪੇਖ : ਪਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ

50. **Filter : Water**

(a) Curtail : Activity

(b) Expunge : Book

(c) Edit : Text

(d) Censor : Play

51. **Symphony : Composer**

(a) Leonardo : Music

(b) Fresco : Painter

(c) Colours : Pallet

(d) Art : Appreciation

52. **Diva : Opera**

(a) Producer : Theatre

(b) Director : Drama

(c) Thespian : Play

(d) Conductor : Bus

53. Find the missing number in the following series.

1, 6, 36, 240, 1960, ?

(a) 19660

(b) 3680

(c) 36800

(d) 19600

54. Identify the letter series and find the missing letter in the following.

AZY, BUT, CXW, DWV, ?

(a) EVU

(b) BVU

(c) EWV

(d) EWX

50. **ਫਿਲਟਰ : ਪਾਣੀ**

(a) ਘੱਟ ਕਰਨਾ : ਕੰਮ

(b) ਕੱਟਣਾ : ਕਿਤਾਬ

(c) ਸੰਪਾਦਨ : ਪਾਠ

(d) ਸੈਂਸਰ ਕਰਨਾ : ਨਾਟਕ

51. **ਤਰਾਨਾ : ਸੰਗੀਤਕਾਰ**

(a) ਲਿਓਨਾਰਡੋ : ਸੰਗੀਤ

(b) ਫਰੈਸਕੋ : ਚਿੱਤਰਕਾਰ

(c) ਰੰਗ : ਰੰਗ ਦੀ ਫੱਟੀ

(d) ਕਲਾ : ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ

52. **ਮੁੱਖ ਗਾਇਕਾ : ਗੀਤ ਨਾਟ**

(a) ਨਿਰਮਾਤਾ : ਨਾਟਕਗ੍ਰਹਿ/ਥੀਏਟਰ

(b) ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ : ਡਰਾਮਾ

(c) ਅਭਿਨੇਤਾ/ਅਭਿਨੇਤਰੀ : ਨਾਟਕ

(d) ਕੰਡਕਟਰ : ਬੱਸ

53. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਨੰਬਰ ਲੱਭੋ ।

1, 6, 36, 240, 1960, ?

(a) 19660

(b) 3680

(c) 36800

(d) 19600

54. ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਅੱਖਰ ਲੱਭੋ ।

AZY, BUT, CXW, DWV, ?

(a) EVU

(b) BVU

(c) EWV

(d) EWX

55. If $\frac{a}{b+c} = \frac{b}{c+a} = \frac{c}{a+b}$, then each of them is equal to

(a) $(a+b+c)^2$

(b) $\frac{1}{4}$

(c) 0

(d) $\frac{1}{2}$

56. Two trains are moving in the same direction. A person in the slower train observes the faster train pass him in 25 seconds. And a person in the faster train observes the slower train pass in 40 seconds. What is the ratio of the lengths of the slower train to that of the faster one ?

(a) 4 : 5

(b) 8 : 5

(c) 6 : 5

(d) 3 : 5

57. There are 4 women and 4 men. They have to be arranged around a circular table such that no two women sit together. How many ways are there to perform the work ?

(a) 576

(b) 144

(c) 72

(d) None of these

55. ਜੇ $\frac{a}{b+c} = \frac{b}{c+a} = \frac{c}{a+b}$, ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ

(a) $(a+b+c)^2$

(b) $\frac{1}{4}$

(c) 0

(d) $\frac{1}{2}$

56. ਦੋ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਇਕੋ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਹੌਲੀ ਚਲ ਰਹੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆ ਆਦਮੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਚਲ ਰਹੀ ਗੱਡੀ 25 ਸੈਕਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆ ਆਦਮੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੌਲੀ ਚਲ ਰਹੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ 40 ਸੈਕਿੰਡ ਵਿਚ ਲੰਘਦੀ ਹੈ । ਹੌਲੀ ਚਲ ਰਹੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਚਲ ਰਹੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ ?

(a) 4 : 5

(b) 8 : 5

(c) 6 : 5

(d) 3 : 5

57. ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਆਦਮੀ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਠਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਇੱਕਠੀਆਂ ਨਾ ਬੈਠਣ । ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਣ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ?

(a) 576

(b) 144

(c) 72

(d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

58. 6 friends are playing a card game. Sunil and Ram are facing each other. Ram is to the left of Aman and to the right of Pranav. Aman is to the left of Dheeraj. If Yogesh and Dheeraj interchange their places and so do Pranav and Ram, then who will be sitting to the left of Dheeraj ?

(a) Ram

(b) Sunil

(c) Pranav

(d) Yogesh

59. Two students appeared in an examination. One of them secured 9 marks more than the other and his marks were 56% of the sum of their marks. What are the marks obtained by them ?

58. 6 ਦੋਸਤ ਤਾਸ਼ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ । ਸੁਨੀਲ ਅਤੇ ਰਾਮ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ । ਰਾਮ, ਅਮਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ । ਅਮਨ, ਧੀਰਜ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਯੋਗੇਸ਼ ਅਤੇ ਧੀਰਜ ਆਪਣੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਣਵ ਅਤੇ ਰਾਮ ਵੀ, ਤਾਂ ਧੀਰਜ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕੌਣ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

(a) ਰਾਮ

(b) ਸੁਨੀਲ

(c) ਪ੍ਰਣਵ

(d) ਯੋਗੇਸ਼

59. ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਿੱਤਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ 9 ਅੰਕ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਕ ਦੋਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦਾ 56% ਸੀ । ਦੋਹਾਂ

61. John and Dani go for an interview for two vacancies. The probability for the selection of John is $\frac{1}{3}$, whereas the probability for the selection of Dani is $\frac{1}{5}$. What is the probability that none of them are selected ?

(a) $\frac{3}{5}$

(b) $\frac{7}{12}$

(c) $\frac{8}{15}$

(d) $\frac{1}{5}$

62. A and B entered into a partnership investing ₹ 16,000 and ₹ 12,000 respectively. After 3 months, A withdrew ₹ 5,000 while B invested ₹ 5,000 more. After 3 more months, C joins the business with a capital of ₹ 21,000. The share of B exceeds that of C, out of a total profit of ₹ 26,400 after one year, by

(a) ₹ 3,200

(b) ₹ 3,400

(c) ₹ 3,600

(d) ₹ 3,800

63. A family consists of two grandparents, two parents and three grandchildren. The average age of the grandparents is 67 years, that of the parents is 35 years and that of the grandchildren is 6 years. What is the average age of the family ?

(a) $28\frac{4}{7}$ years

(b) $31\frac{5}{7}$ years

(c) $32\frac{1}{7}$ years

(d) None of these

61. ਜੌਨ ਅਤੇ ਡਾਨੀ ਦੋ ਖਾਲੀ ਆਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਏ । ਜੌਨ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ $\frac{1}{3}$ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਨੀ ਦੀ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ $\frac{1}{5}$ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਾ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ?

(a) $\frac{3}{5}$

(b) $\frac{7}{12}$

(c) $\frac{8}{15}$

(d) $\frac{1}{5}$

62. A ਅਤੇ B ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ₹ 16,000 ਅਤੇ ₹ 12,000 ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ । ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ A ਨੇ ₹ 5,000 ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਿਥੇ ਕਿ B ਨੇ ₹ 5,000 ਹੋਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ । ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ C ਵਿਉਪਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ । ਉਸਨੇ ₹ 21,000 ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਲਗਾਈ । ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ₹ 26,400 ਵਿਚੋਂ B ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ C ਨਾਲੋਂ ਵਧਿਆ ?

(a) ₹ 3,200

(b) ₹ 3,400

(c) ₹ 3,600

(d) ₹ 3,800

63. ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ (ਦਾਦਾ/ਦਾਦੀ), ਦੋ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ (parents) ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ (ਪੋਤੇ/ਪੋਤੀ) ਹਨ । ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 67 ਸਾਲ ਹੈ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ (parents) ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 35 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 6 ਸਾਲ ਹੈ । ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਕੀ ਹੈ ?

(a) $28\frac{4}{7}$ ਸਾਲ

(b) $31\frac{5}{7}$ ਸਾਲ

(c) $32\frac{1}{7}$ ਸਾਲ

(d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

64. Present ages of Sameer and Anand are in the ratio of 5 : 4 respectively. Three years hence, the ratio of their ages will become 11 : 9 respectively. What is Anand's present age in years ?

(a) 24

(b) 27

(c) 40

(d) 30

65. $\left(\frac{1}{3} - \frac{1}{4}\right)$ is added to a number. From the sum so obtained, $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{4}$ is subtracted and the remainder is $\left(\frac{1}{3} + \frac{1}{4}\right)$. The number is

(a) $\frac{7}{12}$

(b) $\frac{1}{12}$

(c) $\frac{1}{4}$

(d) $\frac{2}{4}$

66. If Sam can do a job in 4 days that Lisa can do in 6 days and Tom can do in 2 days, how long would the job take if Sam, Lisa and Tom worked together to complete it ?

(a) 0.8 days

(b) 1.09 days

(c) 1.23 days

(d) 1.65 days

64. ਹੁਣ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਮੀਰ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 5 : 4 ਹੈ । ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11 : 9 ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਹੁਣ ਅਨੰਦ ਦੀ ਉਮਰ (ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ) ਕਿੰਨੀ ਹੈ ?

(a) 24

(b) 27

(c) 40

(d) 30

65. ਇਕ ਨੰਬਰ ਵਿਚ $\left(\frac{1}{3} - \frac{1}{4}\right)$ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਜੋੜ ਵਿਚੋ $\frac{1}{4}$ ਦਾ $\frac{1}{3}$ ਘਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ $\left(\frac{1}{3} + \frac{1}{4}\right)$ ਬਚਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਨੰਬਰ ਹੈ ।

(a) $\frac{7}{12}$

(b) $\frac{1}{12}$

(c) $\frac{1}{4}$

(d) $\frac{2}{4}$

66. ਜੇਕਰ ਸੈਮ ਇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ 4 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ਾ 6 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟੋਮ ਉਸਨੂੰ 2 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਜੇ ਸੈਮ, ਲੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਟੋਮ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਣ ?

(a) 0.8 ਦਿਨ

(b) 1.09 ਦਿਨ

(c) 1.23 ਦਿਨ

(d) 1.65 ਦਿਨ

Directions for Question Nos. 67 to 70 :

A school has four Sections A, B, C and D of Class IX students.

The results of half-yearly and annual examinations are shown in the table given below :

Result	Number of students			
	Section A	Section B	Section C	Section D
Students failed in both Exams	28	23	17	27
Students failed in half-yearly but passed in Annual Exams	14	12	8	13
Students passed in half-yearly but failed in Annual Exams	6	17	9	15
Students passed in both Exams	64	55	46	76

67. How many students are there in Class IX in the school ?

(a) 336

(b) 189

(c) 335

(d) 430

68. Which section has the maximum pass percentage in at least one of the two examinations ?

(a) Section A

(b) Section B

(c) Section C

(d) Section D

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 67 ਤੋਂ 70 ਦੇ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ :

ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨੌਵੀਂ (IX) ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ A, B, C ਅਤੇ D ਚਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ ।

ਛਿਮਾਹੀ ਅਤੇ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਣੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

ਨਤੀਜਾ	ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ			
	ਸੈਕਸ਼ਨ A	ਸੈਕਸ਼ਨ B	ਸੈਕਸ਼ਨ C	ਸੈਕਸ਼ਨ D
ਦੋਹਾਂ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਫੇਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ	28	23	17	27
ਛਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਫੇਲ, ਪਰ ਸਾਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ	14	12	8	13
ਛਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਪਾਸ ਪਰ ਸਾਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਫੇਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ	6	17	9	15
ਦੋਹਾਂ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ	64	55	46	76

67. ਸਕੂਲ ਵਿਚ IX (ਨੌਵੀਂ) ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ ?

(a) 336

(b) 189

(c) 335

(d) 430

68. ਦੋ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ?

(a) ਸੈਕਸ਼ਨ A

(b) ਸੈਕਸ਼ਨ B

(c) ਸੈਕਸ਼ਨ C

(d) ਸੈਕਸ਼ਨ D

69. Which section has the maximum success rate in annual examination ?
(a) Section A
(b) Section B
(c) Section C
(d) Section D

70. Which section has the minimum failure rate in half-yearly examination ?
(a) Section A
(b) Section B
(c) Section C
(d) Section D

71. If A + B means A is the brother of B; A – B means A is the sister of B and A × B means A is the father of B. Which of the following means that C is the son of M ?
(a) $M - N \times C + F$
(b) $F - C + N \times M$
(c) $N + M - F \times C$
(d) $M \times N - C + F$

72. Find the missing number :

112, 111, 119, 92, 156, 31, ?

(a) 245
(b) 247
(c) 241
(d) 249

73. Which number replaces the question mark ?

	1	
125	11	8
	27	

	2197	
4096	58	2744
	3375	

	1728	
512	?	1331
	729	

(a) 41
(b) 36
(c) 40
(d) 35

69. ਕਿਹੜੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ?
(a) ਸੈਕਸ਼ਨ A
(b) ਸੈਕਸ਼ਨ B
(c) ਸੈਕਸ਼ਨ C
(d) ਸੈਕਸ਼ਨ D

70. ਕਿਹੜੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਛਿਮਾਹੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਫੇਲ, ਹੋਣ ਦੀ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ?
(a) ਸੈਕਸ਼ਨ A
(b) ਸੈਕਸ਼ਨ B
(c) ਸੈਕਸ਼ਨ C
(d) ਸੈਕਸ਼ਨ D

71. ਜੇਕਰ A + B ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ A, B ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ; A – B ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ A, B ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ ਅਤੇ A × B ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ A, B ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ । ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ C, M ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੈ ?
(a) $M - N \times C + F$
(b) $F - C + N \times M$
(c) $N + M - F \times C$
(d) $M \times N - C + F$

72. ਗਾਇਬ (ਮਿਸਿੰਗ) ਨੰਬਰ ਲੱਭੋ ।

112, 111, 119, 92, 156, 31, ?

(a) 245
(b) 247
(c) 241
(d) 249

73. ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ? ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਕਿਹੜਾ ਨੰਬਰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

	1	
125	11	8
	27	

	2197	
4096	58	2744
	3375	

	1728	
512	?	1331
	729	

(a) 41
(b) 36
(c) 40
(d) 35

74. In a caravan, in addition to 50 hens, there are 45 goats and 8 camels with some keepers. If the total number of feet be 224 more than the number of heads in the caravan, the number of keepers is

(a) 5

(b) 8

(c) 10

(d) 15

75. In a certain code language, '3a, 2b, 7c' means 'Truth is eternal'; '7c, 9c, 8b, 3a' means 'Enmity is not eternal' and '9a, 4d, 2b, 8b' means 'Truth does not perish'. Which of the following means 'enmity' in the code language ?

(a) 3a

(b) 7c

(c) 9c

(d) 9a

76. Consider the directions :

Mr. A, Ms. B, Mr. C and Ms. D are sitting around a table and discussing their trades :

1. Mr. A sits opposite to the Cook.
2. Ms. B sits on the right of the Barber.
3. The Washerman is to the left of the Tailor.
4. Ms. D sits opposite to Mr. C.

What are the trades of A and B ?

(a) Tailor and Barber

(b) Tailor and Cook

(c) Barber and Cook

(d) Washerman and Cook

74. ਇਕ ਕਾਰਵਾਂ ਵਿਚ 50 ਮੁਰਗੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 45 ਬਕਰੀਆਂ, 8 ਊਠ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਰਖਵਾਲੇ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ, ਕਾਰਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ 224 ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ

(a) 5

(b) 8

(c) 10

(d) 15

75. ਕਿਸੇ ਕੋਡ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ, '3a, 2b, 7c' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'Truth is eternal'; '7c, 9c, 8b, 3a' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'Enmity is not eternal' ਅਤੇ '9a, 4d, 2b, 8b' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'Truth does not perish' । ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੋਡ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'enmity' ਹੈ ?

(a) 3a

(b) 7c

(c) 9c

(d) 9a

76. ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੋ :

Mr. A, Ms. B, Mr. C ਅਤੇ Ms. D ਇਕ ਟੇਬਲ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ :

1. Mr. A ਬਾਵਰਚੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ (opposite) ਬੈਠਾ ਹੈ ।
2. Ms. B ਨਾਈ ਦੇ ਸੱਜੇ ਬੈਠੀ ਹੈ ।
3. ਧੋਬੀ, ਦਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੈ ।
4. Ms. D, Mr. C ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ (opposite) ਬੈਠੀ ਹੈ ।

A ਅਤੇ B ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਪੇਸ਼ੇ ਹਨ ?

(a) ਦਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾਈ

(b) ਦਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਵਰਚੀ

(c) ਨਾਈ ਅਤੇ ਬਾਵਰਚੀ

(d) ਧੋਬੀ ਅਤੇ ਬਾਵਰਚੀ

77. At what time, in minutes, between 3 o'clock and 4 o'clock, will both the hands of a clock coincide with each other ?

(a) $5\frac{1}{11}$ min. past 3

(b) $12\frac{4}{11}$ min. past 3

(c) $13\frac{4}{11}$ min. past 3

(d) $16\frac{4}{11}$ min. past 3

78. A man swimming in a stream which flows at $3\frac{1}{2}$ km/hr, finds that in a given time he can swim twice as far with the stream as he can against it. At what rate does he swim ?

(a) $12\frac{1}{2}$ km/hr

(b) $6\frac{1}{2}$ km/hr

(c) $10\frac{1}{2}$ km/hr

(d) $8\frac{1}{2}$ km/hr

79. If $3^x = 4^y = 12^z$, then z is equal to

(a) 1

(b) $\frac{xy}{x+y}$

(c) $\frac{1}{xy}$

(d) xy

80. Given $1176 = 2^p . 3^q . 7^r$. The numerical values of p, q and r are

(a) 2, 1, 3

(b) 3, 1, 2

(c) 1, 2, 3

(d) 2, 3, 1

77. ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰ, ਕਿਸ ਸਮੇਂ (ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ) ਦੋਨੋਂ ਸੂਈਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣ ਗਈਆਂ ?

(a) $5\frac{1}{11}$ ਮਿੰਟ 3 ਵੱਜ ਕੇ

(b) $12\frac{4}{11}$ ਮਿੰਟ 3 ਵੱਜ ਕੇ

(c) $13\frac{4}{11}$ ਮਿੰਟ 3 ਵੱਜ ਕੇ

(d) $16\frac{4}{11}$ ਮਿੰਟ 3 ਵੱਜ ਕੇ

78. ਇਕ ਆਦਮੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਤੈਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ $3\frac{1}{2}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ/ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਵਹਿ ਰਹੀ ਹੈ । ਕਿ ਉਹ ਨਦੀ ਦੇ ਵਹਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤੈਰਣ ਨਾਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਦੀ ਦੇ ਵਹਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁੱਗਣੀ ਦੂਰੀ ਤੈਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਕਿਸ ਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੈਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

(a) $12\frac{1}{2}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ/ਘੰਟਾ

(b) $6\frac{1}{2}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ/ਘੰਟਾ

(c) $10\frac{1}{2}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ/ਘੰਟਾ

(d) $8\frac{1}{2}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ/ਘੰਟਾ

79. ਜੇ $3^x = 4^y = 12^z$, ਤਾਂ z ਬਰਾਬਰ ਹੈ

(a) 1

(b) $\frac{xy}{x+y}$

(c) $\frac{1}{xy}$

(d) xy

80. ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ $1176 = 2^p . 3^q . 7^r$ ਹੈ ਤਾਂ p, q ਅਤੇ r ਦਾ ਅੰਕ-ਮੁੱਲ ਹੈ

(a) 2, 1, 3

(b) 3, 1, 2

(c) 1, 2, 3

(d) 2, 3, 1

ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕਾਲਮ ਭਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪੰਨੇ ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ

ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਲੜੀ ਨੰ :

ਪੇਪਰ – II

(CSAT)

ਰੋਲ ਨੰ : ____________

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰ : ____________

ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਨੰ : ____________

ਨਾਮ : ____________________

ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ : ____________________

ਜਨਮ ਮਿਤੀ : D D / M M / Y Y Y Y

ਕੈਟੇਗਰੀ ਦਾ ਨਾਮ* : ____ (*ਐਡਮਿਟ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ)

ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ :
(ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰੋ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਸੀਰੀਜ਼

A

(ਕੁਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : **80**)

(ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਂ : **2:00** ਘੰਟੇ)

ਹਦਾਇਤਾਂ

1. ਇਨਵਿਜੀਲੇਟਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੱਕ **ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਲੋਂ ਨਾ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇ** । ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਲਮ ਵੱਡੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਣ । ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ, ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਮ (ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸਪਾਂਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਲਮ ਛੱਡਕੇ) ਵੀ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ।
2. ਇਸ ਪੰਨੇ ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਮ ਭਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ **ਨੀਲਾ ਜਾਂ ਕਾਲਾ** ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈਨ ਹੀ ਵਰਤੋ । ਅਜਿਹਾ ਪੈਨ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਰਿਸਪਾਂਸ ਸ਼ੀਟ ਉਪਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ । ਸਿਆਹੀ ਵਾਲਾ ਪੈਨ ਧੱਬੇ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਕਠਿਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।
3. ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਰਿਸਪਾਂਸ ਸ਼ੀਟ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ।
4. ਹਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲਮ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ।
5. ਹਰ ਉਮੀਦਵਾਰ **ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ 80 ਪ੍ਰਸ਼ਨ** ਹੱਲ ਕਰੇਗਾ । ਕੇਵਲ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 20 ਮਿੰਟ ਦਾ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਗੀਆ ।
6. **ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ ਕਿ ਉਸਦੀ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਦਾ ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਉਸਦੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ** ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਦਾ ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਕੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਰਿਸਪਾਂਸ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਦਾ ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਅਤੇ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਨੰਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇ । ਅਜਿਹਾ ਨਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰਤਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਰਿਸਪਾਂਸ ਸ਼ੀਟ ਦਾ ਮੂਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।
7. ਉਮੀਦਵਾਰ ਉੱਤਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਚੱਕਰ/ਗੋਲਾ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ a, b, c ਜਾਂ d ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰ ਕੇ ਜਾਹਰ ਕਰੇ :

8. ਚੱਕਰ/ਗੋਲੇ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿਸਾ ਭਰ ਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਿਵੇਂ ਕਾਟਾ ਜਾਂ ਸਹੀ ਲਗਾਕੇ ਉੱਤਰ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਮੇਂ ਸਕੈਨਰ ਕੇਵਲ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਏ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੱਕਰ/ਗੋਲੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।
9. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਵਿੱਚ **28** ਪੰਨੇ ਹਨ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਹਨ । ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ **translation** ਹੈ । ਕਿਸੀ ਉਲਝਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।
10. ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਖੋਲਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪੂਰੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੰਨਾਂ ਅਣਛਪਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੁਰੰਤ ਨਰੀਖਿਅਕ ਅਮਲੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਆਵੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਛੇਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇ । ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਦਾ ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਜਿਥੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤ੍ਰੀਕਾ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਰੀਖਿਅਕ ਅਮਲੇ ਤੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾਏ ।
11. ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਹੇ ਅੰਕ ਅਰਥਾਤ ਢਾਈ ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ।
12. ਕੋਈ ਨੈਗੇਟਿਵ ਮਾਰਕਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
13. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ **ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਆਪਸ਼ਨ** ਨੂੰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਰਿਸਪਾਂਸ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇ।
14. ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ ।